

Elisabeta POP

„Ce este un copil ? Un experiment !”

G.B. Shaw

În urmă cu doi ani a apărut în cadrul Festivalului Național de Teatru volumul *Teatru* de Joel Pommerat, în traducerea Ancăi Rotescu (Editura Unibet, colecția FNT). Lăudabila inițiativă începe să dea roade, cum se vede, teatrele optează pentru unele dintre piesele publicate în respectivul volum. Cele zece Scene care alcătuiesc – ca să zic așa – lucrarea dramatică, sintetizează cu maximă parcimonie, una dintre cele mai complicate relații și anume aceea din binomul părinte-copil. Autorul, în același timp și apreciat regizor, a gândit aceste texte în spiritul propriei afirmații, la care ține foarte mult: „înainte de orice, esența umană se bazează pe cuvânt”.

Pe cuvânt, așadar, pe puterea lui fantastică de a convinge, de a construi sau a distruge, de a liniști sau a răvăși, de a aduce pacea și liniștea sau, dimpotrivă, ura, violența, intriga și răz bunarea sau pur și simplu de a crea confuzie, se bazează această suită de scene-eseuri dedicate, cum spuneam, Copilului și complicatelor relații dintre părinți și copii.

Regizorul Vlad Massaci a înțeles foarte bine acest lucru și, în scurta intervenție din caietul-program, mărturisește că l-a preocupat în cea mai mare măsură relația părinte-copil, dar și relațiile dintre generații care au ajuns de domeniul absurdului, dar că îl îngrijorează (asta am simțit noi!) „felul cum se dizolvă, încet, dar sigur, familia! Iar copilul acesta nu are nicio vină.”

Iată-l prin urmare pe regizor încercând să devină oarecum avocatul din oficiu, apărătorul copilului! Împreună cu scenografa Vioara Bara, au optat pentru un spațiu pur, un decor de un alb imaculat. Un singur pescăruș, parcă scăpat dintr-o cușcă deschisă, zboară undeva pe cerul de deasupra noastră... Costumele sunt sobre, aproape civile, dacă n-ar purta amprenta viziunii eseistice a celor doi artiști, viziune impusă oarecum de textul dramatic: alb și gri, bej, albastru... Excepție, rochia vie, înflorată a Mamei, simbol al altui univers, al altei lumi, total opuse celei în care trăiește fiica ei. Textul poate părea destul de arid, de neconform cu legile scrise sau nescrise ale dramaturgiei, dar care, paradoxal, rostit inteligent și nuanțat, fără focuri bengale și tiribombe, te „prinde” și chiar te cucerește.

Asta nu înseamnă că spectacolul **Copilul acesta** e perfect, dar poate chiar micile cusururi îl aduc spre public cu acel dram de adevăr și surpriză în care unele scăpări sau neglijențe nu mai au nicio importanță.

În fond despre ce ne vorbește spectacolul? Despre nenumăratele ipostaze în care se poate afla Copilul, începând cu venirea lui pe lume! O mamă vrea să nască, dar pruncul nu vrea să vină, se opune nașterii; știe el de ce... Un copil e nevoit să îndure tratamentul complet nepedagogic al unei mame dezzechilibrată, debusolate psihic; un tată pretinde să fie iubit cu orice preț, chiar dacă și-a părăsit familia; altul e stupefiat de comportamentul complet nelalocul lui al unui fiu care nu vrea pur și simplu să muncească, fiindcă tatăl lui e bolnav și uitat de toți din cauza efortului supraomenesc.

Exemplul acesta nu-l inspiră câtuși de puțin! Dar de aici până la obrăznicia, însoțită cu care i se adresează tatălui, e sau ar trebui să fie cale lungă...

O mamă încearcă să-și convingă fiica, naivă, credulă, că nu știe să se poarte nici cu copiii, nici cu soțul, căruia îi cam fug ochii după alte femei, dar ea pur și simplu nu înțelege ce anume nu e bine și corect în comportamentul ei. Un tată crede că și-a crescut bine fiul, dar are de auzit cuvinte grele de la acesta, fiindcă tatăl n-a reușit să-i insuflă niciun strop de iubire și respect, ci numai teamă!

O mămică își oferă bebelușul unui cuplu fără copii - ce doi ce i se par mult mai potrivită ca să fie părinți decât ea, o fetișcană complet nepregătită pentru rolul de mamă!

O altă mamă, invitată să recunoască dacă cadavrul unui copil accidentat este fiul ei, trece prin toate stările – îndoială, speranță, prefăcută siguranță, spaimă, neagră presimțire și, în fine, bucurie că nu este copilul ei!

Vizibil preocupat de rostire, de accente, de nuanțele impuse de text, regizorul a reușit să-i facă pe actori să fie extrem de atenți la felul cum își spun replicile: nu se pierd vorbele, aici foarte importante, fiindcă sunt puține și esențiale !

Cu o singură excepție legată și de ton, dar și de jocul actriței Ioana Dragoș Gajdo în rolul fiicei, care pare ușor handicapată în dialogul cu *mama ei* (Suzana Macovei), ceea ce duce personajul în cu totul altă parte. În celelalte apariții însă actrița este exact ceea ce trebuie, are căldură și feminitate, în plus o undă de tristețe care emoționează; de altfel, socotesc că nu ea singură a decis linia personajului, ci regizorul, prin urmare imputarea lui i-o adresez. Dacă vrea s-o primească, evident.

Una dintre ideile bune și originale întru totul este aceea de a aduce în spectacol, în două roluri de copii, chiar doi copii care joacă alături de părinții lor: micuța Daniela Rita Vulcu, fetița lui Daniel Vulcu și Tihamer Macovei, fiul Suzanei Macovei. Prezența lor nu este una decorativă, niciuna de *captatio benevolentiae*, copiii sunt talentați și și-au luat foarte în serios rolurile, chiar dacă au fost dublați de actori profesioniști (Anca Sigmirean și Sorin Ionescu) și e bine că s-a procedat așa, fiindcă vorbele lor rostite școlărește ar fi pierdut din greutate și importanță.

Actorii au înțeles perfect ce vrea regizorul și s-au conformat: au comunicat prin stări, bine, atent controlate, temperate și dirijate, complicatele relații ale părinților cu copiii lor. De-acum și dintotdeauna. Temă arzătoare, dovadă că spectatorii au ascultat dumnezeiește și au fost emoționați, nu atât de amploarea trăirilor, cât de gravitatea celor rostite cu tonul poate neutru uneori, dar nicidecum rece și jemanfișist, ci, inteligent, ușor detașat, eseistic, specific comunicării prin intermediul unei conferințe.

În acest spectacol am văzut nu doar opt actori serioși ai trupei, ci, mai ales, o echipă sudată, fără dorința vreunui de a ieși cu orice preț în evidență. A fost una dintre surprizele plăcute ale serii, motiv pentru care voi spune că toți actorii au fost buni și convingători: Ioana Dragoș Gajdo, Anca Sigmirean, Mihaela Gherdan, Suzana Macovei, Corina Cemea, Petre Ghimbășan, Daniel Vulcu, Sorin Ionescu și copiii Daniela Rita Vulcu și Tihamer Macovei.

Teatrul de Stat Oradea, Trupa „Iosif Vulcan“ – Copilul acesta de Joel Pommerat. Traducerea: Anca Rotescu. Regia: Vlad Massaci. Scenografia: Vioara Bara. Cu: Ioana Dragoș Gajdo, Anca Sigmirean, Mihaela Gherdan, Suzana Macovei, Corina Cernea, Petre Ghimbășan, Daniel Vulcu, Sorin Ionescu și copiii Daniela Rita Vulcu și Tihamer Macovei. Premiera: martie 2010.

Mircea MORARIU

O restartare

Dacă avea dreptate poetul atunci când spunea că toți actorii vor să joace *Hamlet*, se pare că nu sunt deloc puțini autorii de literatură dramatică ce ar fi dorit să scrie propria lor versiune a tragediei tristului prinț al Danemarcei. Numeroase sunt, așadar, rescrierile în modernitate ale capodoperei shakespeariene, mulți fiind scriitorii care, slujindu-se de o anumită secvență ori temă din piesa marelui Will, au dăruit scenei lucrări ce completează, comentează, extind, amplifică, elogiază, ba uneori chiar parodiază prima, dar și cea mai împlinită dintre marile tragedii ale dramaturgului englez. Probabil că cea mai cunoscută este *Rosencrantz și Guildenstern sunt morți* de Tom Stoppard, scriere bogată în semnificații și dificilă deopotrivă, a cărei punere în scenă solicită eforturi ce mi se par comparabile cu cele reclamate de înscenarea a ceea ce teoreticienii literari numesc *hipotextul*, în cazul în speță însăși tragedia shakespeariană. O serie de bune scrieri din anii '80 ai secolului trecut ale lui D.R. Popescu (mă gândesc, în primul rând, la *Dalbul pribeag*, dar și la *Moara de pulbere* ori la *Dormind pe un șarpe*, ultimele două având un destin scenic mai puțin fericit decât prima, dar care recitate și pușe în scenă de un regizor artist și stăpân pe